

Pensionsåldrar internationellt

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Analysavdelningen
Inger Johannisson

Utvecklingen av pensionsåldrar internationellt

Förord

Pensionsmyndigheten har bland annat i uppdrag att följa hur pensionssystemet fungerar för individ och samhälle. Det är bakgrunden till att vi har skrivit några korta rapporter som ger olika perspektiv på pensionsåldersfrågan.

Sverige var i ett internationellt perspektiv först med att införa ett allmänt pensionssystem som var finansiellt stabilt vid demografiska förändringar och förändringar i den samhällsekonomiska utvecklingen. I och med pensionsreformen 1994/1998 blev pensionsåldern ännu mer individualiserad och utformad för att ge individen drivkraft att arbeta ett fler antal år än vad som var fallet i det ATP-system som den nuvarande ordningen ersatte. Medellivslängdens glädjande ökning gör att man i det nuvarande pensionssystemet i allmänhet behöver förlänga arbetslivet även efter 65 års ålder för att pensionens storlek i förhållande till arbetsinkomsten ska vara densamma som för äldre generationer. Denna anpassning till förändringarna i medellivslängden är indirekt och inte lika tydlig som en motsvarande höjning av en formell pensionsålder. Samtidigt ligger åldersgränsen 65 år fortsatt kvar som startålder för grundskyddet (garantipensionen, bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet) i pensionssystemet och som slutålder i socialförsäkringssystemet för förvärvsaktiva.

Det var en av anledningarna till att regeringen, med stöd av Pensionsgruppen, tillsatte Pensionsåldersutredningen. Utredningen publicerade sina förslag m.m. i *Åtgärder för ett längre arbetsliv*, SOU 2013:25. Utredningen konstaterar bland annat att den fasta "65-årsgränsen" för grundskyddet medför att det sammantagna systemet på sikt inte kommer att fungera tillfredställande, vare sig för individerna eller för samhället. Utredningen anser att det allmänna pensionssystemet riskerar att förlora i trovärdighet om inte reglerna ändras. Utredningen föreslog därför bland annat att 65-årsgränsen skulle höjas, mer eller mindre i den takt som medellivslängdens ökning "krävde". Utredningen benämner den åldern för riktålder.

I många länder medför den ökande medellivslängden ett finansiellt tryck på landets statsbudget och därför ses regelverket för det obligatoriska pensionssystemet över. Pensionsåldern är en betydande komponent i ett pensionssystem och i denna rapport undersöker vi huruvida pensionsåldern i ett fyrtiotal länder har förändrats över tid för att möta respektive lands demografiska utmaningar. Syftet med undersökningen är att få en bättre kunskap om hur andra länder har hanterat sin pensionsåldersfråga, det vill säga pensionsåldern både i grundskyddet och i den inkomstrelaterade delen i pensionssystemet.

Innehåll

Utvecklingen av pensionsåldrar internationellt.....	1
Förord.....	1
Sammanfattning	3
Inledning	5
Utvecklingen av pensionsåldrar internationellt.....	7
Pensionsåldersfrågan i Sverige.....	15
Källor	19
Bilaga 1 – Pensionssystemen i de övriga nordiska länderna och i USA	21
Pensionssystemet i Danmark.....	21
Pensionssystemet i Finland	23
Pensionssystemet på Island	26
Pensionssystemet i Norge.....	27
Pensionssystemet i USA.....	29
Bilaga 2 – Pensionsåldrar i olika länder	30

2016-01-04

Sammanfattning

Denna rapport ger en översiktlig bild av vilken pensionsålder som gäller i olika länders obligatoriska pensionssystem, med fokus på de nordiska länderna. Det är i första hand den normala pensionsåldern som redovisas, det vill säga vid den ålder individen kan påbörja ett reducerat uttag av ålderspensionen.

Pensionsåldern för uttag av grundskyddet i pensionen är 65 år i Danmark, Finland och Sverige. På Island och i Norge är motsvarande åldergräns 67 år. Danmark har beslutat att stegvis höja pensionsåldern i både grundskyddet och den inkomstrelaterade pensionsförmånen till 68 år. Den danska åldergränsen är kopplad till den uppmätta förändringen i livslängden och nästa ställningstagande till höjd pensionsålder sker troligen under 2020.

Finland, Norge och Sverige har enbart en nedre åldergräns för de inkomstbaserade pensionsförmånerna. I Sverige är åldergränsen 61 år medan motsvarande åldergräns är 62 år i Norge och 63 år i Finland. Finland kommer att stegvis höja denna nedre åldergräns till 65 år för att år 2030 binda utvecklingen till förändringarna i medellivslängden. Finland inför även en pensionsålder till vilken individen behöver arbeta för att inte ökningen i livslängd ska ge en negativ påverkan på pensionens storlek. Denna målsatta pensionsålder kan jämföras med Pensionsåldersutredningens förslag om riktålder i Sverige. Island, Norge och Sverige har inte beslutat om några framtida förändringar av pensionsåldern.

I drygt 70 procent av de länder som ingår i denna rapport är pensionsåldern 65 år eller lägre. En majoritet av länderna i rapporten planerar att höja pensionsåldern och i framtiden kommer flertalet länder (22 av 42) att ha en pensionsålder som är 67 år eller högre. Højningarna kommer huvudsakligen att ske mellan åren 2020 och 2030 och i nästan samtliga fall höjs pensionsåldern gradvis och under en längre tidsperiod. Belgien, Cypern, Finland, Grekland, Holland, Italien och Portugal har beslutat att knyta pensionsåldern till den förväntade medellivslängden, medan Tjeckien låter pensionsåldern öka mekaniskt med två månader för varje årskull och utan en bortre gräns. Storbritannien kommer fortsätta att höja pensionsåldern tills den är 68 år och har som Danmark infört en process för att återkommande överväga i vilken utsträckning de framtida förändringarna ska slå igenom i pensionsåldern för yngre kohorter.

I många länder är pensionsåldern lägre för kvinnor än för män, men i de flesta av dessa går man mot en gemensam åldergräns i framtiden. Det är inget land som avser att sänka pensionsåldern, men närmare en tredjedel av länderna låter åldergränserna vara oförändrade. Bland dessa har Island och Norge de högsta pensionsåldrarna med 67 år för både kvinnor och män. De lägsta pensionsåldrarna i rapporten understiger 65-årsgränsen och återfinns i Kina (kvinnor 50–60 år, män 60 år), Chile (kvinnor 60 år), Slovakien (62 år) och Liechtenstein (64 år).

Sverige utmärker sig i detta sammanhang med en kombination av en fast och numera jämförelsevis låg åldergräns i grundskyddet och med en löpande automatisk anpassning till livslängdsutvecklingen i de inkomstrelaterade delarna i den allmänna pensionen. För att inte livslängdsutvecklingen ska slå igenom fullt ut med sänkta allmänna pensionsnivåer behöver arbetslivet förlängas även efter 65 års ålder. Den

2016-01-04

formen av höjning av pensionsåldern är indirekt och därför inte lika påtaglig som en motsvarande höjning av en lagstadgad normal pensionsålder. Samtidigt är åldersgränsen för garantipensionen 65 år, vilket signalerar att det finns en normal pensionsålder och att den är 65 år. Samtidigt är ett syfte med det inkomstgrundade pensionssystemet att ge drivkrafter att senarelägga pensionen när livslängden ökar. Det finns en risk att denna motsägelsefullhet leder till att det allmänna pensionssystemet förlorar i legitimitet.

2016-01-04

Inledning

I de flesta länder i Europa och i västvärlden har medellivslängden ökat markant under de senaste åtminstone 100 åren. Inledningsvis berodde ökningen främst på minskad barnadödlighet för att under de sista årtionena på 1900-talet i första hand bero på minskad dödlighet bland den äldre delen av befolkningen.¹ När alltfler lever längre samtidigt som åldersgränsen för pension är oförändrad innebär det att tiden som pensionär blir längre, det vill säga det blir fler som behöver en försörjning under en längre tid, och det i sin tur har medfört ett starkt finansiellt tryck på statsbudgeten i de flesta västländer.

En av de centrala komponenterna i utformningen av ett pensionssystem är antalet år för intjänandet till ålderspension. Ju fler arbetade år, desto större är individens bidrag till pensionssystemet, inklusive sin egen framtida försörjning, och desto färre år kommer individen att leva på pensionen. I en del länder hanteras frågan om intjänandetiden genom att ha en åldersgräns för uttag av pensionsförmånen, medan andra länder kombinerar pensionsåldern med ett krav på ett minsta antal intjänandeår.² I ett försök att minska det finansiella trycket av en åldrande befolkning står flertalet länder i Europa inför en höjning av pensionsåldern.

I denna rapport ges en översikt över åldersgränser för ålderspension i ett 40-tal länder för att ge en övergripande bild av hur andra länder hanterar det ökade försörjningsbehovet bland äldre genom pensionsåldersfrågan. Rapporten tar upp de nutida och de beslutade framtida pensionsåldrarna i dessa länder, med fokus på de nordiska länderna. Det är den normala pensionsåldern i det obligatoriska pensionssystemet som här jämförs. I regel motsvarar den normala pensionsåldern den ålder vid vilken individen kan ta ut en i förhållande till uttagsåldern oreducerad ålderspension.

För att kunna göra en överskådlig jämförelse av åldersgränsen för ålderspension mellan olika länder behöver man göra betydande förenklingar av vad som ska utgöra pensionsåldern. För de länder som har flera villkor för uttag av oreducerad pension ingår enbart åldersvillkoret i jämförelsen.³ Sverige har ingen normal pensionsålder i de inkomstbaserade delarna av det obligatoriska pensionssystemet, men har en lägsta ålder på 65 år för uttag av garantipension. Det är alltså pensionsåldern för berättigande till garantipension som ingår i denna jämförelse. Länder som Finland, Norge och Polen har inte heller någon lagstadgad pensionsålder för inkomstrelaterad allmän

¹ Swärd m.fl. (2013)

² I regel är tanken med att låta pensionsåldern vara en funktion av antalet arbetade år ett hänsynstagande till de grupper som löper en högre risk för förtida nedsatt arbetsförmåga orsakad av ett fysiskt och psykiskt tungt arbete.

³ En del länder har dubbla villkor för uttag av pension. I exempelvis Frankrike kan individen gå i pension vid 65 års ålder eller efter det att hon eller han har arbetat i minst 41,5 år. I det senare villkoret är pensionsåldern en funktion av inträdesåldern, och det innebär att den som börjar arbeta vid t.ex. 20 års ålder kan gå i pension vid 61,5 år utan att få en reducerad pension. Pensionsåldern 65 år gäller då endast för individer med ett kortare arbetsliv än 41,5 år. I regel är tanken med att låta pensionsåldern vara en funktion av antalet arbetade år ett hänsynstagande till de grupper som löper en högre risk för förtida nedsatt arbetsförmåga orsakad av ett fysiskt och psykiskt tungt arbete.

2016-01-04

pension. Även för dessa länder anges åldersgränsen för rätten till grundskydd i ålderspensionen som pensionsåldern.

Pensionen består ofta av flera olika delar och det är därför en förenkling att låta åldersgränsen för grundskyddet eller den inkomstbaserade delen utgöra den jämförande pensionsåldern i ett land. I regel har varje land andra socialförsäkringsregler för att ekonomiskt stödja de individer som får varaktigt nedsatt arbetsförmåga före åldersgränsen för uttag av grundskyddet. På grund av dess komplexitet beaktas inte dessa regler i rapporten.

I bilaga 1 finns övergripande information om pensionssystemen i de nordiska länderna och i USA och i bilaga 2 ges en mycket översiktlig information om pensionsåldersgränserna i samtliga länder som ingår i rapporten.

2016-01-04

Utvecklingen av pensionsåldrar internationellt

Uppgifterna i detta avsnitt bygger på den information som finns i OECD:s senaste publikationer, men också på information från finska Pensionsskyddscentralens (ETK) webbplats. För närmare källhänvisningar, se rapportens avsnitt om källor. I rapportens första bilaga ges en övergripande beskrivning av de nordiska pensionsystemen och av pensionssystemet i USA. I bilaga 2 finns information om de övriga länderna som ingår i rapporten. Informationen är övergripande och tar upp pensionsåldern samt eventuellt kommande förändringar av pensionsåldersgränsen inom respektive lands obligatoriska pensionssystem.

De nordiska länderna

Danmark, Finland och Sverige har den lägsta pensionsåldern bland de nordiska länderna med sin 65-årsgräns i folkpension respektive garantipension, se tabell 1. Island och Norge kräver däremot en ålder på minst 67 år för uttag av grundskyddet i ålderspensionen.

Gemensamt för Finland, Norge och Sverige är att det inte finns någon normal pensionsålder för de inkomstbaserade förmånerna. I Sverige kan uttag av inkomst- och premiepension göras från 61 års ålder medan uttag av den inkomstbaserade förmånen (inkomstpension) i Norge kan göras i åldersintervallet 62–67 år. I Finland är det motsvarande åldersintervallet (för arbetspension) 63–68 år. Tanken med att inte ha någon normal pensionsålder är att pensioneringsbeslutet ska vara individualiserat. Ålderspensionens ursprungliga syfte var i första hand att ge försörjning till den som på grund av ålder inte längre kunde arbeta. Individer åldras olika och den enskilde individen anses vara den som bäst kan bedöma om hon eller han inte längre kan arbeta på grund av åldrandet.

I Danmark pågår en successiv höjning av pensionsåldersgränsen i det behovsprövade grundskyddet (folkepensionen) från 65 år till 67 år. Tabell B1 i bilaga 1 visar i vilken takt höjningen sker. De födda 1 juli 1955 eller senare tillhör den första generationen med åldersgränsen 67 år, vilket innebär att det sista steget i höjningen träder i kraft 2022. Dessa höjningar är ett första steg i att koppla pensionsåldern till livslängdens utveckling. Folketinget gör återkommande omprövningar av pensionsåldersgränsen och har under hösten 2015 beslutat att höja pensionsåldern till 68 år för dem födda 1963 och senare, vilket innebär att förändringen träder i kraft först år 2031. Nästa beslut om förändring av pensionsåldern görs tidigast 2020. Pensionsåldern i den arbetsinkomstrelaterade arbetsmarknadens tilläggspension (ATP) anpassas till förändringarna (höjningarna) i åldersgränsen för folkepensionen så att pensionsåldern är en och samma för båda förmånerna.

Den normala pensionsåldern för uttag av det finska grundskyddet (folkpension) är 65 år, med möjlighet till förtida uttag från 63 års ålder. Den inkomstbaserade förmånen (arbetspension) kan betalas ut från 63 års ålder, men den kan även skjutas upp till 68 års ålder. Från och med år 2017 höjs pensionsåldern i arbetspensionen med tre månader för varje årskull född 1955 och senare, tills den nedre gränsen är 65 år. De födda 1962 är den första årskullen med 65 år som lägsta pensionsåldersgräns. Den övre pensionsåldersgränsen för arbetspensionen kommer alltid vara fem år högre, det vill säga att när den lägsta åldern för ålderspension är 65 år så är den övre

2016-01-04

åldersgränsen 70 år. Pensionsåldern kommer att knytas till förändringarna i medellivslängden år 2030. Samtidigt kommer Finland fastställa en så kallad målsatt pensionsålder för varje årskull. Den visar vid vilken ålder årskullen kan gå i pension för att få en oförändrad pensionsnivå efter att man har tagit hänsyn till förändringarna i medellivslängden. Den målsatta pensionsåldern kan jämföras med Pensionsåldersutredningens förslag om riktålder i Sverige.⁴

Island, Norge och Sverige har inte beslutat om några framtida förändringar av pensionsåldersgränsen.

⁴ SOU(2012:28)

2016-01-04

I andra länder

Pensionsåldrar över tid

Tabell 1 nedan sammanställer den normala pensionsåldern vid tidpunkterna 2010, 2015 och i framtiden. I drygt 70 procent av länderna är pensionsåldern 65 år eller lägre (2015), men flertalet länder (22 av 42) kommer i framtiden att ha en pensionsålder som är högre än den svenska 65-årsgränsen för garantipension (se färgmarkeringar i kolumnerna tre och fyra). Højningarna av pensionsåldrarna kommer huvudsakligen att ske mellan åren 2020 och 2030. I de länder med differentierad pensionsålder avseende kön har kvinnor en lägre pensionsålder än män. Trenden är att kvinnornas pensionsålder höjs för att ha få en enhetlig pensionsålder.

Tabell 1: Pensionsålder år 2010, år 2015 och beslutade framtida pensionsåldrar

<i>Land</i>	<i>Pensionsålder 2010</i>	<i>Pensionsålder 2015 Män/kvinnor</i>	<i>Framtida (höjd) pensionsålder Män/kvinnor</i>
Australien	-	65	67 (2024)
Belgien	60	65	67+ (RP 2030)
Bulgarien	-	64 år 4 mån./ 61 år 4 mån.	65 (2017) / 63 (2020)
Chile	-	65/60	-
Cypern	-	65	65+ (2018)
Danmark	65	65; 65	67+ (2022), 68+(2032)
Estland	63	63/62 år 6 mån.	65 (2026) / 63 (2016), 65 (2026)
Finland	65	63–68; 65	65+ (AF 2027)
Frankrike	60,5	65	67 (2018)
Grekland	57	67	67+ (2021)
Holland	65	65 år 3 mån.	67+ (2024; RP 2021)
Irland	65	66	68 (2028)
Island	-	67	-
Israel	-	67/62	67/64 (2018)
Italien	59	66 år 3 mån./ 62 år 3 mån.	67+ (2019),
Japan	64	61/60; 65	65 (2025) / 65 (2030); -
Kanada	65	65	67 (2029)
Kina	-	60/50-60	-
Kroatien	-	65/61 år 3 mån.	67 (2038) / 65 (2030); 67 (2038)
Lettland	-	62 år 6 mån.	65 (2025)
Liechtenstein	-	64	-
Litauen	-	63 år 2 mån./ 61 år 4 mån.	65 (2026)
Luxemburg	-	65	-
Malta	-	62	65 (2027)
Norge	67	62–75; 67	67
Nya Zeeland	-	65	-

2016-01-04

Polen	65	65 år 7 mån./ 60 år 7 mån.	67 (2020)/67 (2040)
Portugal	65	66	66+ (2016)
Rumänien	-	65/60	65 (2015)/63 (2030)
Ryssland	-	60/55	65 år (i framtiden)
Schweiz	65	65/64	65 (RP 2020)
Slovakien	-	62/ 58 år 3mån.–62 år	62+ (2017)
Slovenien	-	64 år 6 mån.	65 (2016)/65 (2020)
Spanien	65	65 år 3 mån.	67 (2027)
Storbritannien	65	65/62 år 4 mån.	66+ (2020), 67+ (2028), 68+ (2060)
Sverige	65	61-67; 65	-
Sydkorea	-	60	65 (2033)
Tjeckien	61	62 år 10 mån./ 58–62 år	67+ (2041)
Tyskland	65	65 år 4 mån.	67 (2029)
Ungern	60	62 år 6 mån.	65 (2022)
USA	65	66	67 (2027)
Österrike	65	65/60	65 (2033)

Källor: Uppgifter för år 2010 kommer från SOU (2012:28), medan uppgifter för 2015 och framtida beslut är hämtat från Pensionsskyddscentralen (ETK) och OECD (2013, 2015). Teckenförklaring: - betyder att uppgift saknas, RP: regeringsproposition eller enligt plan på motsvarande nivå; AF: förhandlingsresultat mellan arbetsmarknadens parter. I den första kolumnen anges den pensionsålder som gällde år 2010 (uppgift för flertalet länder saknas), i andra kolumnen anges de pensionsåldrar som gäller för år 2015, och i den tredje kolumnen visas de framtida pensionsåldrarna för de länder som har beslutat om att ändra åldersgränsen. I de fall det finns en särskild pensionsålder för grundpension anges denna efter semikolon. Notera att pensionsåldern i flera fall är könsdifferentierad. I några fall är den framtida pensionsåldern kopplad till förväntad livslängd, det är markerat med ”+” efter åldern.

Bland de länder som höjer pensionsåldern finns ofta även krav på intjänandetid till den obligatoriska pensionen för att få ut oreducerad pension. Flertalet av dessa länder utökar intjänandetiden samtidigt som de höjer åldersgränsen för oreducerat pensionsuttag. Till exempel kan man ta ut oreducerad pension från 65 års ålder i Tyskland, istället för vid 67 års ålder, om man har arbetat i minst 45 år. I Frankrike är motsvarande krav 41,5 år och 62 år för den som vill gå i pension före 67 års ålder. I Grekland kan oreducerad pension tas ut från 62 års ålder om antalet arbetade år uppgår till minst 40 år. I Spanien kan oreducerad pension tas ut från 65 års ålder om man har arbetat i minst 38,5 år. För mer information om vilka länder som ställer den här formen av krav, se bilaga 2.

Länder med oförändrad pensionsålder

Tabell 2 ger en mer överskådlig bild av vilka åldersgränser för ålderspension som kommer att gälla i länderna efter år 2015. De första kolumnerna i tabellen visar vilka länder som inte har beslutat om någon förändring. Sverige ingår i denna grupp som utgör ca 30 procent av de länder som ingår i rapporten. Högst pensionsålder i gruppen har Island och Norge med 67 år för båda könen, och Israel med 67 år för män. Lägst pensionsåldrar i gruppen har Chile (60 år för kvinnor och 65 år för män), Kina (50–60 år för kvinnor beroende på yrke och 60 år för män) och Liechtenstein (64 år för båda könen).

Länder som höjer pensionsåldern

Gemensamt för de flesta länder som höjer pensionsåldern är att åldersgränsen höjs gradvis och under en längre period. För flertalet (19 av 35) av de länder som har beslutat om att höja pensionsåldern kommer den nya åldersgränsen på sikt vara åtminstone 67 år, se kolumnerna 6, 7 och 8 i tabell 2.

Det är elva länder (Belgien, Cypern, Danmark, Finland, Grekland, Holland, Italien, Portugal, Slovakien, Storbritannien och Tjeckien) som har beslutat att löpande justera pensionsåldern och de har valt olika tillvägagångssätt. Nedan följer en sammanfattande beskrivning av deras vägval och när de nya åldersgränserna träder i kraft.

Pensionsåldern i Belgien har höjts över tid och är i nuläget 65 år för både kvinnor och män. Tidigare var åldersgränsen olika beroende på kön. Pensionsåldern kommer att höjas ytterligare för att år 2030 vara 67 år. Därefter kopplas pensionsåldern till den förväntade medellivslängden.

På Cypern är pensionsåldern 65 år, men beslut har tagits om att knyta pensionsåldern till den förväntade livslängden från och med 2018.

I Danmark pågår en stegvis höjning av pensionsåldern från 65 år till 68 år, både för grundskyddet och för den inkomstrelaterade delen av pensionen. För dem födda 1953 och tidigare är pensionsåldern 65 år medan åldersgränsen höjs för dem födda 1954 och senare. Tabell B1 i bilaga 1 visar takten i höjningen. Danmark har infört en återkommande omprövning av i vilken utsträckning pensionsåldern ska ändras. Under hösten 2015 fattade folketinget beslut om att höja pensionsåldern till 68 år för dem födda 1963 och senare. Beslutet träder alltså i kraft först 2031. Nästa beslut om en eventuell förändring av pensionsåldern är planerat att tas tidigast under år 2020.

Som nämns ovan i rapporten kommer Finland att höja åldersgränserna för pensionsåldern (arbetspension) från 63–68 år till 65–70 år. Höjningen inleds 2017 med 3 månader för varje årskull född 1955 eller senare. År 2030 kommer intervallgränserna för pensionsåldern att knytas till förändringarna i medellivslängden.

I Grekland är pensionsåldern numera 67 år för både kvinnor och män. Från och med år 2021 binds pensionsåldern till den förväntade livslängden.

Det pågår en gradvis höjning av pensionsåldern i Holland och åldersgränsen går vid 65 år och 3 månader (2015). Pensionsåldern kommer även fortsättningsvis att höjas gradvis för de yngre generationerna för att uppgå till 66 år (2018) och till 67 år (2021). Från år 2022 kommer åldersgränsen att kopplas till den förväntade livslängden.

2016-01-04

Italien har inlett en stegvis höjning av pensionsåldern och den är för närvarande 62 år och 3 månader för kvinnor medan den är 66 år och 3 månader för män. År 2019 kommer pensionsåldern att vara 67 år för både kvinnor och män. Italien har beslutat att pensionsåldern ska bindas till den förväntade livslängden efter år 2018. Det innebär att åldersgränsen justeras för varje kohort med den för kohorten förväntade livslängden vid 65 års ålder.

Pensionsåldern i Portugal är 66 år men kommer från och med år 2016 att höjas i takt med den förväntade livslängden.

I Slovakien pågår en harmonisering av pensionsåldern genom att åldersgränsen för kvinnorna gradvis justeras upp till männens nivå som är 62 års ålder. Från 2017 kommer pensionsåldern att indexeras med förändringen i den förväntade livslängden.

Den brittiska pensionsåldern är 62 år och 4 månader för kvinnor och 65 år för män. Åldersgränserna höjs stegvis för båda könen och harmoniseras till 66 år (2020) och till 67 år (2028). Storbritannien har en löpande process för översyn av huruvida pensionsåldern ska förändras i framtiden. Den första rapporteringen sker i maj 2017 och de efterföljande rapporteringarna sker därefter vart femte år.

I Tjeckien är pensionsåldern för kvinnor inom intervallet 58–62 år medan den är 62 år och 10 månader för män. År 2041 ska åldersgränserna vara harmoniserade till 67 års ålder för båda könen. För att nå dit höjs åldersgränsen för männen med två månader per födelsekohort. För kvinnorna är motsvarande ökning fyra månader, och från och med år 2019 är ökningen sex månader. Från och med 2041 höjs den gemensamma pensionsåldern mekaniskt med två månader per födelsekohort, utan någon bortre åldersgräns för pensionsåldern.

Ett antal länder justerar pensionsförmånens storlek med förändringar i den förväntade livslängden, exempelvis Finland, Norge och Sverige.

Som framgår av tabell 2 är det 12 länder som höjer gränsen för pensionsåldern till 65 år, se kolumn 5. Det är tre länder som även efter höjningen av åldersgränsen har en pensionsålder lägre än 65 år, se kolumn 4.

2016-01-04

Tabell 2: Framtida beslutade pensionsåldrar i andra länder.

<i>Oförändrad < 65 år</i>	<i>Oförändrad = 65 år</i>	<i>Oförändrad > 65 år</i>	<i>Höjer till < 65 år</i>	<i>Höjer till = 65 år</i>	<i>Höjer till = 67 år</i>	<i>Höjer till > 67 år</i>	<i>Pensionsålder kopplad till förändringar i förväntad livslängd</i>
Chile kvinnor 60	Chile män	Island 67	Bulgarien kvinnor 63 (2020)	Bulgarien män (2017)	Australien (2024)	Irland 68 (2028)	Belgien 67 + (2030)
Kina män 60 kvinnor 50– 60	Luxemburg	Israel män 67	Israel Kvinnor 64 (2018)	Estland (2026)	Frankrike (2018)		Cypern 65 + (2018)
Liechten- stein 64	Nya Zeeland	Norge 67		Japan män (2025) kvinnor (2030)	Kanada (2029)		Danmark 66 67 + (2022) 68 + (2031)
	Rumänien män		Rumänien kvinnor 63 (2030)	Lettland (2025)	Kroatien (2038)		Finland 65 + (2030)
	Ryssland män			Litauen (2026)	Polen män (2020), kvinnor (2040)		Grekland 67 + (2021)
	Schweiz män			Malta (2027)	Spanien (2027)		Holland 67 + (2024)
	Sverige			Ryssland Kvinnor (-)	Tyskland (2029)		Italien 67 + (2019)
				Schweiz kvinnor (2020)	USA (2027)		Portugal 66 + (2016)
				Slovenien män (2016), kvinnor (2020)			Slovakien 62 + (2017)
				Sydkorea (2033)			Storbritannien 66 (2020), 67 (2028), 68 (2060)
				Ungern (2022)			Tjeckien 67 + (2041)
				Österrike (2033)			

Källor: Finska Pensionsskyddscentralen (ETK) och OECD (2013).

2016-01-04

Statsfinansiella skäl bakom trenden med höjda pensionsåldrar
När fler människor lever längre så ökar förstås deras försörjningstid som pensionärer om inte pensionsåldersgränsen höjs. Den pågående demografiska utvecklingen med allt färre människor som ska försörja allt fler pensionärer gör att den ökade försörjningstiden blir ytterligare en statsfinansiell utmaning. Gemensamt för de länder som stramar åt villkoren för pensionsuttag inom det obligatoriska pensionssystemet är behovet av att stabilisera pensionsutgifterna. När fler människor arbetar under fler år bidrar de till pensionssystemet genom att inkomsterna till systemet ökar.⁵ Samtidigt minskar deras försörjningstid som pensionärer och det i sin tur innebär att de ekonomiska effekterna av den ökade livslängden dämpas helt eller delvis. Det blir alltså möjligt att vidmakthålla pensionsnivåer på ett sätt som annars inte skulle vara möjligt.

En höjning av pensionsåldern innebär i regel att utgifterna för andra offentliga försörjningsstöd ökar. De som inte arbetade före pensionsåldershöjningen kommer även i fortsättningen behöva försörjningsstöd från samhället och under en längre tid. Alla som arbetade fram till den tidigare pensionsåldern kommer inte att kunna bibehålla sin arbetsförmåga högre upp i åldern utan kommer att behöva försörjningsstöd från samhället vid en höjd pensionsålder. De länder som höjer pensionsåldern bedömer att de ekonomiska fördelarna överväger nackdelarna med höjningen.

⁵ För en bredare analys av de samhällsekonomiska effekterna av höjd pensionsålder, se Pensionsåldersutredningens delbetänkande Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre (SOU 2012:28).

2016-01-04

Pensionsåldersfrågan i Sverige

Som tabell 2 ovan visar kommer flertalet länder i västvärlden att ha en framtida normal pensionsålder som överstiger 65 år och en del av dessa länder kommer dessutom att binda förändringarna i livslängd till pensionsåldern. De länder som höjer pensionsåldern till över 65 år höjer i regel åldersgränserna för grundskydd och inkomstrelaterade pensionsförmåner parallellt och oftast är pensionsåldern mellan förmånerna enhetliga, även om de på grund av den stegvisa åldershöjningen varierar mellan kohorter.

I denna rapport framstår det som att pensionsåldern i Sverige är 65 år. På sätt och vis stämmer den bilden eftersom det är vid den åldern uttaget av garantipension (grundskyddet i pensionssystemet) kan påbörjas. Pensionsåldern kan också sägas vara 61 år eftersom uttaget av inkomst- och premiepensionerna (de inkomstrelaterade delarna i systemet) kan påbörjas vid den åldern. Men Sverige har inte någon ”normal” pensionsålder. Den avskaffades i pensionsreformen 1994/98 i samband med att vi övergick till vårt nuvarande avgiftsbaserade pensionssystem (för de inkomstrelaterade delarna av pensionen) med i huvudsak livsinkomsten och förväntad livslängd som beräkningsbas för pensionsförmånens storlek. Numera är pensionsåldern individualiserad och individen kan välja när hon eller han vill påbörja uttaget av de inkomstbaserade pensionsförmånerna. Eftersom den förväntade medellivslängden ökar över tid innebär det att yngre årskullar får lägre pension än äldre årskullar om de inte förlänger arbetslivet. På sätt och vis innebär det att Sverige har årskullsspecifika pensionsåldrar i den inkomstbaserade delen av pensionssystemet.

När Sverige införde den individualiserade pensionsåldern på 1990-talet lät man 65-årsgränsen för grundskyddet (garantipensionen) och de kringliggande social- och arbetslöshetsförsäkringarna ligga kvar. Pensionsåldersutredningen bedömer att det finns en påtaglig risk att flexibiliteten i pensionsåldern i det allmänna pensionssystemet försvagas när 65-årsgränsen genomsyrar i stort sett alla övriga försäkringar i samhället.⁶ Utredningen menar att det är rimligt att tänka sig att åldersgränser för allmän pension är viktigast för normbildningen, bl. a. eftersom de formas efter öppna politiska processer och förhandlingar som medför en stor medial uppmärksamhet. Vidare menar utredningen att det finns goda skäl att anta att fasta åldersgränser, som exempelvis den lägsta åldern för att ta ut allmän pension (61 år i Sverige), avtalad pension, åldersgränsen för garantipension (65 år), rätten att kvarstå i arbete (67 år) m.m. har en påtaglig effekt på förväntningar och normbildning.

För länder som saknar formell pensionsålder och där livslängdsutvecklingen påverkar pensionsbeloppen anser OECD att pensionsåldern utgörs av den ålder då inkomstprövade åldersförmåner (så som garantipension och bostadstillägg till pensionärer) utbetalas. OECD har i en rapport från 2012 betonat att pensionsåldern är

⁶ Förutom tjänstepensioner, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen och inkomstprövade åldersförmåner återfinns 65-årsgränsen inom skatte- och utbildningssystemet, privat pensionssparande och inte minst inom kompletterande kollektivavtalade ersättningar vid sjukdom och arbetslöshet. (SOU 2012:28, sid. 399)

2016-01-04

den mest synliga parametern i ett pensionssystem, och att den därför har betydelse för individernas beslut om pensioneringsålder, när ett sådant val är möjligt att göra.

Varför följer inte Sverige med i den västerländska utvecklingen och justerar åldersgränsen för garantipensionen (grundskyddet) så att den följer förändringen i livslängden? Sverige skulle då kunna få en enhetlighet i pensionsåldersgränserna för garantipensionen och inkomst- och premiepensionen. Det i sin tur skulle underlätta förståelsen bland de försäkrade om vilka faktorer som ligger till grund för pensionsförmånens storlek. Nedan försöker vi besvara nyss nämnda fråga.

Pensionsåldersfrågan på 1990-talet

Pensionsreformen 1994/98 innebar att Sverige gick från ett förmånsbestämt allmänt pensionssystem till ett avgiftsbestämt och självfinansierat system för de inkomstrelaterade pensionsförmånerna. Inkomst- och premiepensionen är inkomstbaserad och ersatte den allmänna tilläggspensionen (ATP). Garantipensionen utgör grundskyddet i det nuvarande pensionssystemet och kan sägas ha ersatt den tidigare folkpensionen.⁷ Garantipensionen är ett tillägg till den allmänna inkomstgrundade pensionen och finansieras via statsbudgeten.

I ATP-systemet var pensionsåldern 65 år och individen kunde ta ut pension tidigt och sent (före respektive efter 65 års ålder) med mer eller mindre försäkringsmässigt korrekt minskning respektive ökning av det månatliga beloppet.⁸ I och med övergången till en avgiftsbestämd pension avskaffades den lagstiftade normala pensionsåldern i den inkomstbaserade delen av systemet. I samband med reformen höjdes åldersgränsen för tidigaste uttag med ett år till 61 års ålder. Möjligheten att välja när i tiden man vill ta ut den inkomstrelaterade pensionen kvarstod. Däremot finns det inte något behov av att referera till en normal pensionsålder eftersom pensionen är avgiftsbestämd och pensionsberäkningarna baseras på individens intjänade pensionsbelopp och på årskullens förväntade livslängd. För individens del innebär det fortsatt att ju senare (respektive tidigare) hon eller han tar ut pensionen, desto högre (respektive lägre) blir pensionens storlek. Avskaffandet av en referensålder i den inkomstbaserade delen av pensionssystemet medförde alltså ingen egentlig förändring för de försäkrade.

Den stora förändringen för individen ligger i att livslängdsutvecklingen påverkar pensionsbeloppets storlek. Om pensionsåldern är oförändrad innebär en ökad livslängd att det intjänade pensionsbeloppet ska räcka under en längre tid. Det i sin tur innebär att de månatliga pensionsbeloppen blir lägre för den som inte arbetar under fler år. Effekten av att koppla pensionsbeloppet till livslängdsutvecklingen kan också beskrivas som att pensionsåldern höjs vid en ökad livslängd (för att bibehålla ett givet månatligt pensionsbelopp).⁹ Den sistnämnda innebörden av pensionsreformen är dock inte alls lika tydligt uttalad för individen i jämförelse med en motsvarande höjning av en lagstiftad normal pensionsålder.

⁷ Ett särskilt grundavdrag kunde också göras i det tidigare pensionssystemet.

⁸ Vid uttag före 65 års ålder minskade det månatliga beloppet med 0,5 procent per månad. Vid uttag efter 65 års ålder ökade det månatliga beloppet med 0,7 procent per månad. Dessa regler gäller fortsatt för tilläggspensionen och berör enbart de individer som är födda före 1954.

⁹ Utifrån ett annat perspektiv innebar denna del av pensionsreformen att en ökad livslängd inte längre leder till högre pensionsutbetalningar.

Övergången till en avgiftsbestämd pension innebar också att det var möjligt och lämpligt att slopa dels en högsta ålder för intjänande av pensionsrätt och dels en högsta ålder för senareläggning av pensionsuttaget.¹⁰

Den normala pensionsåldern för den tidigare folkpensionen var 65 år, med möjlighet till förtida uttag från 60 års ålder. På samma sätt som ATP minskade vid förtida uttag reducerades även folkpensionen om den togs ut före 65 års ålder.¹¹ När garantipensionen infördes behöll man den normala åldersgränsen 65 år och slopade möjligheten till förtida uttag.

Åldern för avgångsskyldighet i lagen om anställningsskydd (LAS) höjdes från 65 till 67 år 1991/2003, vilket utökade möjligheterna för den enskilde att arbeta efter 65 års ålder.¹²

Sammanfattningsvis så innebar pensionsreformen att pensionsåldergränserna i pensionssystemet höjdes. Höjningen inom den inkomstrelaterade delen är indirekt och sker löpande över tid eftersom livslängden ingår i beräkningarna av inkomst- och premiepensionens storlek. Man kan i viss mån säga att pensionsåldern för grundskyddet höjdes eftersom rätten till förtida uttag inte finns för garantipensionen. Så som beskrivits i bland annat Pensionsåldersutredningens delbetänkande finns det en viss konflikt i att låta pensionsåldern för garantipensionen kvarstå vid 65 år och införa en löpande livslängdsjustering av pensionsåldern i den inkomstrelaterade delen.¹³

Varför har inte pensionsåldern höjts i Sverige?

Sverige har ett finansiellt stabilt pensionssystem. Den inkomstrelaterade delen av pensionssystemet ligger vid sidan om statsbudgeten och på övergripande nivå anpassas pensionsutgifternas storlek dels till intäkterna till systemet och dels till den samhällsekonomiska utvecklingen. På individnivå anpassas pensionsförmånens storlek dels till individens intjänade pensionsbehållning och dels till hur länge individen förväntas få pensionsförmånen. De som har låg eller ingen inkomst- och premiepension får garantipension. Garantipensionen finansieras via statsbudgeten men utgör mindre än sju procent av de totala utbetalningarna från pensionssystemet. Det finns därför ingen statsfinansiell drivkraft för att höja åldersgränsen för uttag av garantipension och inte heller för att införa en riktålder.

¹⁰ I ATP-systemet kunde inte individen tjäna in nya pensionspoäng från och med det år som han eller hon fyllt 64 år, och den högsta åldern för senareläggning av pensionsuttaget var 70 år.

¹¹ Vid uttag före 65 års ålder minskade det månatliga beloppet med 0,5 procent per månad.

¹² Åldersgränsen för avgångsskyldighet i LAS höjdes från 65 år till 67 år den 1 april 1991. Detta var en återgång till den ursprungliga åldersgränsen som hade sänkts till 65 år den 1 mars 1982. Höjningen till 67 år 1991 var dock dispositiv, vilket innebar att man kunde sluta avtal om en lägre pensionsålder. De flesta hade 65 år som pensionsålder i sina kollektivavtal och fortsatte att ha det även efter 1 april 1991. En lagändring från 1 september 2001 innebar att avtal om avgångsskyldighet före 67 års ålder inte skulle gälla. För dem som omfattades av ett kollektivavtal som tecknats före detta datum gällde dock att den avtalade åldern om avgångsskyldighet fick gälla tills avtalet löpt ut, dock längst till 1 januari 2003. Detta innebar i praktiken att åldern för avgångsskyldighet höjdes från 65 år till 67 år för merparten först 1 januari 2003.

¹³ Pensionsåldersutredningens delbetänkande Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre (SOU 2012:28).

2016-01-04

En höjning av pensionsåldern innebär i regel också ökade utgifter i andra delar av statsbudgeten. För Sveriges del skulle en höjd pensionsålder för garantipensionen sannolikt medföra att utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning samt arbetslöshetsersättning blir högre eftersom dessa ersättningar rimligen skulle behöva betalas ut även efter 65 års ålder, samt även nybeviljas efter den åldern. Utgifterna för dessa ersättningar kommer, utifrån rimliga antaganden, att öka betydligt mer än den minskning av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd som också uppstår vid en höjd 65-årsgräns.

Om den övre åldersgränsen för socialförsäkringen (pensionen är inte inkluderad i detta fall) istället kvarstår vid 65 år, skulle kostnadsökningen för socialförsäkringen kunna begränsas eller utebli helt. Det skulle dock medföra att personer som har sin försörjning från socialförsäkringen förlorar den vid 65 års ålder. Om dessa personer inte har en tillräcklig inkomstrelaterad ålderspension, så behöver de försörjningsstöd (f.d. socialbidrag) fram till dess att de uppnått den nya och högre åldern för när pensionssystemets grundtrygghet inträder.

I och med att man i pensionsreformen 1994/98 lät pensionsåldern för garantipensionen ligga kvar på 65 år samtidigt som man avskaffade den normala pensionsåldern för de inkomstbaserade pensionerna har Sverige hamnat i en i internationell jämförelse mycket ovanlig situation. Slopandet av den normala pensionsåldern innebar en indirekt höjning av pensionsåldern, men en höjning som enbart ägde rum i pensionssystemets inkomstbaserade del. Pensionsåldern i systemets grundskydd (garantipensionen) är kvar på 65 år.

Den stora besparingen från den indirekta höjningen av pensionsåldern är redan inräknad – den gjordes på 1990-talet – och då framstår de ekonomiska effekterna för staten för att höja 65-årsgränsen som enbart en kostnad. Detta är förmodligen en av orsakerna till att Sverige ligger efter många andra länder när det gäller att höja pensionsåldern, det vill säga 65-årsgränsen för när socialförsäkringen för personer i förvärvsaktiv ålder upphör och när socialförsäkringens grundskydd för äldre börjar.

Källor

Pensionsskyddscentralens (ETK) webbplats, <http://www.etk.fi>, (hämtad oktober 2015)

OECD, Pensions at a Glance 2013

OECD, Pensions Outlook 2014

OECD, Pension Policy Notes 2015

Swärd, Hans, Per Gunnar Edebalk och Eskil Wadensjö (red.), (2013), Vägar till välfärd – idéer, inspiratörer, kontroverser och perspektiv. Liber.

Utöver dessa källor har följande underlag använts för respektive land:

Australien

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Australia.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Belgien

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Belgium.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Danmark

ATP, <http://www.atp.dk/en/atp-as-a-pension-provider/pension-activities>
<https://indberet.virk.dk/sites/default/files/atp-satser.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Borger,

<https://www.borger.dk/Sider/Folkepension.aspx?NavigationTaxonomyId=710c34e6-1a8d-4584-8d15-85e10a75319e>, (hämtad oktober 2015)

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Denmark.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Finland

Pensionsreformen, <http://www.elakeuudistus.fi/ingangssidan.html>, (hämtad oktober 2015)

Folkpensionsanstalten, <http://www.kela.fi/web/sv/>, (hämtad oktober 2015)

Veritas, https://www.veritas.fi/sites/default/files/tyontekijan_elakemaksu_sve.pdf, (hämtad 2015)

Holland

The Sociale Verzekeringsbank (SVB),
http://www.svb.nl/int/en/aow/wat_is_de_aow/wanneer_aow/index.jsp, (hämtad oktober 2015)

Island

Norden, <http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/bo-och-vistas-i-norden/bo-och-vistas-paa-island/pension-paa-island>, (hämtad oktober 2015)

2016-01-04

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

Europeiska kommissionen (2012), Dina pensionsrättigheter på Island, http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Iceland_sv.pdf, (hämtad oktober 2015)

Italien

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Italy.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Korea

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Korea.pdf>, (hämtad oktober 2015)

Norge

Norden, <http://www.norden.org/sv/norden-foer-dig/pension-i-norden/pension-fraan-norge/pension-i-norge>, (hämtad oktober 2015)

Norska regeringen, <https://www.regjeringen.no/no/tema/pensjon-trygd-og-sosiale-tjenester/pensjonsreform/id86731/>, (hämtad oktober 2015)

Storbritannien

OECD (2015), Pension Policy Notes (<http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-UnitedKingdom.pdf>), (hämtad oktober 2015)

Tyskland

OECD (2015), Pension Policy Notes, <http://www.oecd.org/els/public-pensions/OECD2015-Pension-Policy-Notes-Germany.pdf>, (hämtad oktober 2015)

2016-01-04

Bilaga 1 – Pensionssystemen i de övriga nordiska länderna och i USA

I bilagan ges en övergripande beskrivning av det allmänna ålderspensionssystemet i Danmark, Finland, Island, Norge och USA.

Pensionssystemet i Danmark

Danmark har i huvudsak två ålderspensionsförmåner, *folkepensionen* som kan tas ut från 65 års ålder och *arbejdsmarkedets tillægspension* (ATP) som kan tas ut från 67 års ålder.

Folkepensionen är ett behovsprövat grundskydd baserat på bosättningstid i Danmark mellan 15 och 65 års ålder. År 2006 sänktes pensionsåldern för folkepension från 67 till 65 år, men åldersgränsen höjs successivt med i snitt ett år per kohort med början för dem födda 1954 och senare, se tabell B1 nedan. År 2022 är pensionsåldern 67 år (för dem födda juli 1955 och senare), och åldersgränsen kopplas då till livslängdens utveckling. Kopplingen innebär att folketinget återkommande omprövar i vilken utsträckning pensionsåldern ska anpassas till förändringarna i livslängden. Under hösten 2015 fattade man ett beslut om att sätta åldersgränsen till 68 år för dem födda 1963 och senare. Det innebär att beslutet får effekt under 2031. Nästa omprövning sker tidigast 2020.

Tabell B1: Förändringar i pensionsåldern för den danska folkepensionsförmånen.

Födelsedatum	Folkepensionsålder
1953 eller tidigare	65 år
1/1–30/6 1954	65 ½ år
1/7–1/12 1954	66 år
1/1–30/6 1955	66 ½ år
1/7 1955–31/12 1962	67 år
1/1 1963 eller senare	67 år+ *

* Folkepensionsåldern justeras i takt med utvecklingen i livslängden

Källa: Borger

Folkepensionsförmånen utgörs av två delar, ett grundbelopp som är lika stort för alla och ett pensionstillägg som är differentierat på civilstånd. Grundbeloppet löneindexeras årligen. Utöver folkepensionen finns möjlighet till tillägg i form av exempelvis äldrecheck, värmestillägg, bostadsbidrag, helbredstillägg och personligt tillägg. Tilläggen är till för dem med låga inkomster från folkepensionen och är i olika utsträckning prövade mot inkomst, förmögenhet och behov.

ATP är en obligatorisk tilläggspension för alla anställda från 16 års ålder och utgör ett komplement till folkepensionen. Pensionsåldern för ATP är densamma som för folkepensionen och anpassas fullt ut till de förändringar som görs i folkepensionsåldern. Det innebär att pensionsåldersgränserna för ATP och

2016-01-04

Folkepensionen alltid är densamma, men varierar beroende på födelsedatum. Pensionsavgiften för ATP är lika stor i absoluta tal oavsett inkomst, men varierar beroende på antalet arbetade timmar.¹⁴ Arbetsgivaren betalar två tredjedelar av avgiften medan arbetstagaren bidrar med en tredjedel av avgiften.¹⁵ Inbetalningar till systemet är frivilligt för egenföretagare och för de som lever på efterlön. För dem som har tjänstepension utgör ATP en relativt liten del av den sammanlagda ålderspensionen.

De födda före 1959 har möjlighet att få delpension om de vill gå ner i arbetstid före pensionsåldern. Denna pensionsförmån upphör helt 2025.

Det finns inkomstskydd i form av pension för den som före åldersgränsen för folkepension får nedsatt arbetsförmåga. Den som får varaktig arbetsoförmåga har möjlighet att få förtidspension istället för den tidigare pensionsförmånen efterlön.¹⁶ Individer med delvis varaktigt nedsatt arbetsförmåga kan bli erbjuden ett jobb anpassat till individens arbetsförmåga, ett s.k. fleksjobb. Den som har ett fleksjobb har möjlighet att sluta arbeta före 65 års ålder och få sin försörjning genom fleksydelse, under förutsättning att individen under arbetslivet har betalat in till denna försäkring.

Den som är arbetslös och har högst fem år kvar till pensionsåldern har rätt att få ett s.k. seniorjobb i hemortskommunen.

Utöver det allmänna pensionssystemet finns även kollektivavtalade tjänstepensioner (arbejdsmarkedspension) och ca 90 procent av de anställda omfattas av avtalen. Tjänstepensionen är i regel premiebestämd och avgiften motsvarar ca 12–17 procent av lönen.

¹⁴ Till exempel uppgår avgiften under 2009–2015 till 270 danska kronor för den som arbetar minst 117 timmar/månad och 180 danska kronor för den som jobbar mindre än 117 timmar men minst 78 timmar/månad.

¹⁵ Även arbetslösa, föräldralediga, förtidspensionärer, sjukskrivna, de som får socialbidrag, m.fl. betalar in till ATP-systemet.

¹⁶ Individer med särskilt belastande jobb har möjlighet få s.k. efterlön under som längst 7 år. En förutsättning var (och är) att individen har varit medlem i en a-kassa och betalat efterlönsbidrag till denna. En gradvis utfasning av efterlönen sker genom att åldersgränsen för berättigande till förmånen höjs stegvis fram till år 2023, från 60 år till 64 år, samtidigt som försörjningsperioden reduceras till högst 3 år. Nya regler för förtidspension infördes 1 januari 2013.

Pensionssystemet i Finland

Det finska lagstadgade pensionsskyddet består i huvudsak av tre delar: arbetspension, folkpension och garantipension, och syftar till att trygga försörjningen under ålderdom, vid arbetsoförmåga och vid en familjeförsörjares död. Därutöver finns möjlighet att få inkomststöd i form av exempelvis bostadsbidrag för pensionärer.

Finland har beslutat att reformera arbetspensionen genom att ha en tydligare koppling mellan pensionsförmånen och den förväntade medellivslängden. En del av förändringarna träder i kraft under 2017.

Folkpension och garantipension

Rätt till folkpension får den som har låg eller ingen inkomst från arbetspensionen, under förutsättning att individen har fyllt 65 år, omfattas av den finska socialförsäkringen samt har bott i Finland i minst tre år efter det att individen fyllt 16 år. Det finns möjlighet att ansöka om förtida pensionsuttag från 63 års ålder.

Storleken på folkpensionen justeras i förhållande till övriga pensionsinkomster, där arbetspensionen i regel är den huvudsakliga inkomstkällan. För att säkerställa en levnadsstandard är folkpensionen kopplad till ett folkpensionsindex.

För den som sammantaget har mycket små pensionsinkomster säkerställer garantipensionen en viss miniminivå på pensionen.¹⁷

Arbetspension

Arbetspensionen är i huvudsak ett fördelningssystem där den yrkesarbetande generationens pensionsinbetalningar finansierar de samtida pensionsutbetalningarna.¹⁸

Det är arbetsgivarens skyldighet att försäkra de anställda genom att teckna en pensionsförsäkring för dem i en arbetspensionsanstalt.¹⁹ Arbetspensionen är alltså en lagstadgad motsvarighet till tjänstepensionen i Sverige. Den baseras på individens samtliga löneinkomster under arbetslivet, från 16 till 68 års ålder.²⁰ Storleken på förmånen beror alltså både på antal yrkesaktiva år och på lönenivån. Pensionsavgiften uppgår till ca 24,7 procent av den anställdes lön och betalas av både arbetsgivare och arbetstagare.²¹

¹⁷ Garantipension infördes år 2011 och ges under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. För närmare information, se Folkpensionsanstaltens webbplats <http://www.kela.fi>.

¹⁸ Arbetspensionen finansieras även med pensionsavgifter som fonderats under tidigare år.

¹⁹ En arbetspensionsanstalt, det vill säga ett pensionsbolag, en pensionsstiftelse eller en pensionskassa, ansvarar för de insamlade försäkringspremierna och de månatliga pensionsutbetalningarna.

²⁰ Inkomstbundna socialförmåner, föräldrapenning, vårdbidrag och studier ger också rätt till arbetspension. Däremot räknas militär- eller civiltjänstgöringstiden inte in i arbetspensionen.

²¹ Arbetstagare yngre än 53 år betalar 5,7 procent av lönen i pensionsavgift medan motsvarande avgift för arbetstagare som är 53 år och äldre är 7,2 procent. Arbetsgivaren betalar mellanskillnaden och är ansvarig för att hela pensionsavgiften betalas in.

2016-01-04

Inbetalade pensionsavgifter är kopplade till en tillväxtfaktor fram till dess att individen fyller 67 år. Faktorns storlek varierar mellan olika åldersgrupper.²²

Ålderspension kan betalas ut från 63 års ålder och uttag kan påbörjas senast vid 68 års ålder.²³

Arbetspensionen justeras årligen med ett arbetspensionsindex som är kopplat till utvecklingen av dels förvärvsinkomsterna i samhället, dels de allmänna priserna.^{24 25}

Arbetspensionen justeras även för en livslängdskoefficient, vilket innebär att om den genomsnittliga livslängden ökar så minskar den månatliga pensionen. Koefficienten beräknas årligen och separat för varje årskull från det att individen fyllt 62 år.²⁶

2017 års pensionsreform

Den pensionsreform som väntas träda i kraft 2017 omfattar bl.a. följande ändringar av arbetspensionen.

- Intjänandet till pensionen börjar vid 17 års ålder (idag 16 år).
- Från och med år 2017 höjs pensionsåldern med 3 månader för varje årskull född 1955 och senare, tills den nedre gränsen är 65 år. För individer födda 1955 blir alltså gränsen 63 år och 3 månader. De födda 1962 är den första årskullen med 65 år som lägsta pensionsåldersgräns.
- Den övre pensionsåldersgränsen är alltid fem år högre, det vill säga när den lägsta åldern för ålderspension är 65 år är den övre åldersgränsen 70 år.
- Livslängdskoefficienten kommer att finnas kvar i pensionssystemet och anpassa pensionsutbetalningarnas storlek i förhållande till den återstående utbetalningstiden.
- Man inför en målsatt pensionsålder för varje årskull som varje individ får information om fem år före det att hon eller han uppnår den lägsta åldern för ålderspension. Den målsatta pensionsåldern visar vid vilken ålder individen får pension till det ”fulla beloppet”, det vill säga den storlek pensionen skulle ha varit om inte livslängdskoefficienten inverkat sänkande.²⁷
- Från och med år 2030 knyts åldergränsen för pension samman med den genomsnittliga utvecklingen av livslängden så att förhållandet mellan tiden i arbetslivet och tiden som pensionär hålls på samma nivå som år 2025.

²² Pensionstillväxten för pensioner intjänade fr.o.m. 2005 är 1,5 procent för åldersgruppen 18–52 år, 1,9 procent för gruppen 53–62 år och 4,5 procent för 63–68-åringarna.

²³ År 2005 infördes möjligheten till flexibilitet i pensioneringen i 63–68 års ålder, istället för den tidigare 65-årsgränsen. Möjlighet till förtida uttag av pensionen (från 62 års ålder) slopades 2012 för dem födda 1952 och senare.

²⁴ Arbetspensionsindexet är en sammansättning av löne- och prisutvecklingen, där löneutvecklingen utgör 20 procent och prisutvecklingen 80 procent.

²⁵ När pensionen fastställs för första gången justeras den med en lönekoeficient, som i sin tur utgörs av löneutvecklingen och prisutvecklingen. Lönekoeficienten baseras till 20 procent av löneutvecklingen i samhället och till 80 procent av den allmänna prisutvecklingen.

²⁶ År 2010 infördes en justering av livslängdskoefficienten för dem födda 1948 och senare. Koefficienten baseras på de föregående årens dödlighetsstatistik.

²⁷ Under förutsättning att medellivslängden fortsätter att öka.

2016-01-04

- Den partiella förtida ålderspensionen ersätter deltidspensionen och kan tas ut från 61 års ålder. Förtida uttag ger en lägre pension.²⁸
- Tillväxttakten under den arbetsaktiva delen för intjänad pension sätts till 1,5 procent för alla oavsett ålder.²⁹
- Om pensionsuttaget senareläggs till efter den nedre pensionsåldersgränsen får individen en uppskovshöjning av hela den intjänade pensionen med 0,5 procent för varje uppskjuten månad.
- Den som har en vad som klassas som lång (38 år) och tung yrkesbana har möjlighet att ta ut pension från 63 års ålder, s.k. arbetspension, oberoende av vilken lägsta ålder för ålderspension som gäller för individens åldersgrupp.

²⁸ Partiell förtida pension kan tas ut till en fjärdedel eller 50 procent av den intjänade pensionen. Pension som tas ut i förtid justeras nedåt både med livslängdskoefficienten och med en förtidsminskning som är 0,4 procent för varje månad som pensionen tidigareläggs.

²⁹ Vissa övergångsregler kommer att gälla för vissa kohorter.

2016-01-04

Pensionssystemet på Island

Det lagstadgade pensionssystemet på Island är obligatoriskt och består av dels bosättningsbaserad folkpension, dels ett tilläggs pensionssystem som omfattar alla anställda och företagare. Från båda systemen betalas ålders-, invalid- och familjepensioner. Därutöver finns möjlighet till särskilda inkomststöd för pensionärer.

Folkpension

Folkpensionen baseras på ett fördelningssystem och finansieras med skattemedel och arbetsgivaravgifter. Den del arbetsgivaren betalar in för pension utgör 8,65 procent av individens bruttolön.

Pensionsåldern är 67 år, utan möjlighet till tidigare uttag.³⁰ Det är möjligt att senarelägga pensionen till 72 års ålder. För den som skjuter upp sitt pensionsuttag höjs ålderspensionen, pensionstillägget och bostadsbidraget med 0,5 procent per månad fram till 72 års ålder, eller som mest med 30 procent.

Tilläggs pension

Tilläggs pensionen placeras i fonder och finansieras med arbetsgivar- och arbetstagaravgifter och motsvarar tjänstepensionen i Sverige.³¹ Pensionsavgiften varierar mellan olika pensionskassor, men den är minst 12 procent av lönen, varav löntagaren betalar 4 procentenheter och arbetsgivaren 8 procentenheter. För att få full pension krävs inbetalda försäkringsavgifter för 40 år. De statligt anställda får full pension på basis av 32 år.³²

Pensionsåldern varierar mellan olika pensionskassor men är i praktiken inom intervallet 65–70 års ålder. Möjligheten till tidigareläggning och senareläggning av pensionsuttag varierar också mellan kassorna. Det finns ingen möjlighet till deltidspension, men individen har möjlighet att tjäna in till pension för arbete under pensionstiden. Tilläggs pensionen har inte avgifts- eller pensionstak.

³⁰ Alla som bor på Island är berättigade till ålderspension i form av folkpension under förutsättning att individen har bott i landet under minst 3 år mellan 16 och 67 års ålder. Sjömän som varit till havs i minst 25 år kan beviljas ålderspension redan vid 50 års ålder.

³¹ De försäkrade kan ha pensionsrättigheter i flera olika fonder.

³² I systemet för tilläggs pension finns inga krav om minsta försäkringstid. Pensioner som betalas på basis av en 40-årig yrkesbana motsvarar minst 56 procent av förvärvsinkomsterna.

2016-01-04

Pensionssystemet i Norge

Sedan 2011 har Norge två parallella allmänna ålderspensionssystem, ett äldre och ett nytt, med övergångsregler till det nya systemet.³³ Från och med 2006 har Norge obligatorisk tjänstepension.

Pensionssystem för födda 1954 och tidigare

Ålderspensionsförmånerna utgörs av grundpension och tilläggspension, men även av pensionstillägg och särillägg.

För att få full grundpension måste individen ha omfattats av den norska socialförsäkringen i minst 40 år, och samtidigt beror grundpensionens storlek på både tidigare inkomster och inbetalda avgifter.³⁴ Grundpensionen kan tas ut från 67 års ålder och den justeras årligen med den förväntade återstående livslängden för det årets 67-åringar.

Full tilläggspension får den som har minst 40 intjänandeår, och de 20 bästa inkomståren utgör grunden till storleken på tilläggspensionen.

Pensionsåldern för dem födda 1942 och tidigare är 67 år och de har möjlighet att tjäna in tilläggspension fram till 70 års ålder.

Pensionsåldern för de födda 1943–1953 är flexibel mellan 62 och 75 år och pensionsutbetalningarna tar i viss utsträckning hänsyn till den förväntade återstående livslängden.³⁵ Denna årsgrupp har också möjlighet att ta ut hel eller delvis inkomstpension från 62 års ålder, under förutsättning att pensionsnivån vid 67 års ålder minst uppgår till nivån för grundpensionen. De har även möjlighet att kombinera helt eller delvis uttag av pension samtidigt som de arbetar.

Tilläggspensioner under utbetalning justeras för att säkerställa följsamheten i pensionerna så att de över tid motsvarar den genomsnittliga löne- och prisutvecklingen i samhället.³⁶

Pensionstillägg och särillägg ges till den som har tjänat in liten eller ingen tilläggspension. Storleken på pensionstillägget reduceras mot tilläggspensionen.³⁷

³³ Norge har genomfört en pensionsreform i flera steg, och det senaste trädde i kraft 2011 och omfattar ett nytt allmänt ålderspensionssystem. De som är födda mellan år 1954 och 1962 tjänar in ålderspension enligt en kombination av den nya och den gamla intjäningsmodellen.

³⁴ För att ha rätt till grundpension måste individen ha bott i Norge i minst tre år efter 16 års ålder.

³⁵ För de födda 1954–1962 räknas pensionen delvis enligt de gamla reglerna och delvis enligt de nya. Den som är född 1954 får nio tiondelar av sin pension enligt det gamla beräknings sättet och en tiondel av sin pension enligt det nya beräknings sättet. För yngre generationer ökar inslaget av det nya beräknings sättet och för den som är född år 1962 är motsvarande andelar 1/10 respektive 9/10. Övergångsreglerna innebär alltså att det nya pensionssystemet verkar fullt ut för dem som är födda 1963 och senare.

³⁶ Efter justering med lönetillväxten görs ett avdrag på 0,75 procent.

³⁷ Vid uttag av 100 procents ålderspension från 67 år säkerställer pensionstillägget att den sammanlagda pensionen minst motsvarar minsta pensionsnivå.

2016-01-04

Pensionssystem för födda 1963 och senare

De nya ålderspensionsförmånerna består av inkomstpension och den kompletterande garantipensionen. De första utbetalningarna av de pensioner som helt och hållet tjänats in enligt det nya systemet kan påbörjas år 2025.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad och utgör 18,1 procent av den pensionsbaserade inkomsten.³⁸ Pensionsrätter kan tjänas från det att individen är 13 år till och med det år hon eller han fyller 75 år.³⁹ De intjänade arbetspensionsrättigheterna indexeras årligen med löneutvecklingen i samhället.

Inkomstpensionens storlek beräknas utifrån den samlade pensionsbehållningen och divideras med ett delningstal som i huvudsak återspeglar individens återstående livslängd. Individen har möjlighet att påbörja pensionsuttag i åldersintervallet 62 till 75 år. Ju längre individen väntar med att ta ut inkomstpensionen, desto större blir pensionsbeloppet. Inkomstpensionen kan tas ut i olika nivåer: 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 procent.⁴⁰

Yrkesgrupper med särskild fysisk och psykisk tung belastning omfattas av en annan pensionsåldersreglering och kan under vissa förutsättningar gå i pension redan vid 57 års ålder.⁴¹

Garantipensionen är bosättningsbaserad och garanterar en lägsta pensionsnivå för den som fyllt 67 år.⁴² Garantipension ges till den som har tjänat in lite eller ingen inkomstpension, och reduceras mot inkomstpensionen.⁴³ Garantipensionen ska årligen justeras med den förväntade återstående livslängden för samma års 67-åringar.

Obligatorisk tjänstepension (OTP)

Arbetsgivarna är enligt lag skyldiga att ge pension i anställning och avsätta två procent av den anställdes årslön.⁴⁴

³⁸ Det finns ett tak för den pensionsgrundande inkomsten som motsvarar 7,1 gånger folketrygdens basbelopp.

³⁹ Till grund för pensionsrättigheterna ligger även inkomster under värnplikt, arbetslöshet och arbetsoförmåga.

⁴⁰ Uttagsgraden kan som huvudregel ändras med 12 månaders mellanrum.

⁴¹ Inom offentlig sektor omfattas exempelvis polis, brandmän, lokförare, sjuksköterskor och undersköterskor av denna pensionsåldersregel. I offentlig sektor finns en s.k. åttiofemårsregel som innebär att individen kan gå tre år före pensionsåldersgränsen, om summan av individens ålder och tjänstetid uppgår till 85 år eller mer. Det innebär att t.ex. offentligtanställda med pensionsåldersgränser på 60 år kan gå i pension vid 57 års ålder, utan att pensionens storlek påverkas negativt.

⁴² Den som efter 16 års ålder har bott i Norge under 40 år eller längre är berättigad en grundpension motsvarande en minsta pensionsnivå från det att individen har fyllt 67 år. Pensionen motsvarar full minsta pension i den gamla intjäningsmodellen och är grundförsäkringen i det nya pensionssystemet.

⁴³ Garantipensionen differentieras för civilstånd.

⁴⁴ Lagen trädde i kraft 2006 och den pensionsgrundande årslönen motsvarar mellan 1 och 12 grundbelopp.

2016-01-04

Pensionssystemet i USA

Det allmänna pensionssystemet i USA kallas *social security* (OASDI-programmet) och beviljar ålders-, invalid- och familjepensioner.⁴⁵ Grundtryggheten utgörs av ett skattefinansierat socialbidrag, som är inkomst- och förmögenhetsprövat.

Pensionsåldern är 66 år för dem som är födda 1943–1954. För yngre generationer ökar pensionsåldern stegvis tills de når 67 års ålder (år 2022). Samtidigt är ålderspensionen inkomstprövad (det vill säga beaktar arbetsinkomster) fram till det att individen fyller 70 år.

Det är möjligt att ta ut pension från 62 års ålder, och då reduceras den månatliga pensionen. Det är även möjligt att skjuta upp pensionsutbetalningarna till 70 års ålder och det medför en högre pension. Justeringarna av pensionsbeloppen för uttagsåldern är mer eller mindre försäkringsmässigt beräknade.

Ålderspensionen baseras på ett genomsnitt av 40 års intjänade arbetsinkomster, varav fem år med de lägsta inkomsterna utesluts. För att ha rätt till ålderspension krävs det att individen har arbetat under minst 10 års tid.⁴⁶ Pensionen tjänas in från 21 års ålder till 62 års ålder.

Ålderspensionssystemet är i huvudsak ett fördelningssystem.⁴⁷ Pensionsavgiften för den anställde uppgår till 12,4 procent av lönen upp till en viss gräns. Arbetsgivaren och de anställda sätter av 6,2 procentenheter vardera av lönen. Den som är egenföretagare sätter av 12,4 procent av sin inkomst upp till en viss gräns.

Det finns även ett behovsprövat inkomstillägg i det amerikanska socialförsäkringssystemet. Det är tillgängligt från 65 års ålder.

Utöver den allmänna pensionen kan arbetsgivare erbjuda tjänstepension till sina anställda och det finns även privata pensionsplaner.

⁴⁵ Old Age, Survivors and Disability Program (OASDI).

⁴⁶ För varje arbetat kvartal tjänar den anställde en ”poäng”, och kan som mest tjäna in fyra poäng per år. För att bli berättigade till socialförsäkringsförmåner krävs det minst 40 poäng, vilket motsvarar 10 års arbete.

⁴⁷ Avgifterna för OASDI placeras i två fonder, varav en är en ålders- och familjepensionsfond och en är en invalidpensionsfond.

Bilaga 2 – Pensionsåldrar i olika länder

Australien

I det bosättningsbaserade pensionssystemet är pensionsåldern numera 65 år för både kvinnor och män (2012). Pensionsåldern för både kvinnor och män kommer gradvis att stiga till 67 år (2024). Det finns ingen möjlighet att ta ut ålderspension i förtid.

Tilläggs pensionsförmåner kan betalas från 55-årsdagen. Denna åldersgräns höjs stegvis till 60 års ålder (2025).

Belgien

Pensionsåldern har höjts över tid och är 65 år för både kvinnor och män (2015).

Åldersgränsen kommer gradvis att höjas och år 2030 är pensionsåldern 67 år. Därefter kopplas pensionsåldern till den förväntade återstående medellivslängden.

För att få full pension krävs minst 45 arbetade år.

Bulgarien

Pensionsåldern år 2015 är 61 år och 4 månader för kvinnor och 64 år och 4 månader för män. Framtida beslutad pensionsålder är 63 år för kvinnor (2020) och 65 år för män (2017).

Chile

Den lagstadgade pensionsåldern för män är 65 år och 60 år för kvinnor (2012).

Cypern

Pensionsåldern är 65 år (2015). Framtida beslutad pensionsålder höjs enligt den förväntade livslängden från 65 år (2018).

Danmark

Pensionsåldern i det behovsprövade grundskyddet folkepensionen är 65 år, men höjs successivt för dem födda efter juli månad 1955 (2015). År 2031 kommer pensionsåldern att vara 68 år (för dem födda 1963 och senare). Nästa beslut om en eventuell höjning av åldersgränsen tas av folketinget under 2020. Åldersgränsen för den arbetsinkomstrelaterade pensionsförmånen ATP justeras parallellt med förändringarna för åldersgränsen för folkepensionen. För ytterligare information om det danska pensionssystemet, se bilaga 1.

Estland

Pensionsåldern år 2015 är 62 år och 6 månader för kvinnor och 63 år för män. Framtida beslutad pensionsålder är 63 år för kvinnor (2016) och 65 år för både kvinnor och män (2026).

Kvinnornas pensionsålder höjs till 63 år fram till år 2016. Efter det höjs mäns och kvinnors pensionsålder till 65 år fram till år 2026.

Finland

I Finland är pensionsåldern i grundskyddet (folkpension) 65 år med möjlighet till förtida uttag från 63 års ålder (2015). Den inkomstbaserade pensionsförmånen (arbetspension) kan betalas ut från 63 års ålder och uttag kan påbörjas senast vid 68 års ålder. Från och med år 2017 höjs pensionsåldern för arbetspensionen med 3 månader för varje årskull född 1955 och senare, tills den nedre gränsen är 65 år. Den

2016-01-04

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

övre pensionsåldersgränsen kommer alltid vara fem år högre, det vill säga när den lägsta åldern för ålderspension är 65 är den övre åldersgränsen 70 år.

Från och med år 2030 knyts åldergränsen för arbetspension samman med den genomsnittliga utvecklingen av livslängden så att förhållandet mellan tiden i arbetslivet och tiden som pensionär hålls på samma nivå som år 2025. För ytterligare information om det finska pensionssystemet, se bilaga 1.

Frankrike

Pensionsåldern är 65 år (2015). Framtida beslutad pensionsålder är 67 år (2018). Pensionen kan tas ut oförminskad vid 60 års ålder efter full försäkringstid. Den fulla försäkringstiden har ökat från 40 år och är nu (2015) 41 år och 3 månader, för att slutligen uppgå till 41,5 år. För att få full pension behöver individen alltså framöver ha arbetat minst 41,5 år och samtidigt vara minst 62 år. Den som inte når upp till kravet med minsta antal intjänade år kan få full pension vid 67 års ålder.

Grekland

Pensionsåldern är 67 år (2015). För att kunna gå i pension vid denna ålder krävs att individen har bidragit till pensionssystemet under minst 15 arbetade år. De som har arbetat i 40 år kan gå vid 62 års ålder med hel pensionsförmån. Grekland har beslutat att pensionsåldern från år 2021 ska vara en funktion av den förväntade livslängden.

Holland

En gradvis höjning av pensionsåldern för grundskyddet inleddes år 2013. Pensionsåldern var då 65 år och är nu 65 år och 3 månader (2015). Justeringen fortsätter och åldersgränserna kommer att nå 66 år (2018) och 67 år (2021). Från år 2022 kommer åldersgränsen att kopplas till den förväntade livslängden.

Irland

Pensionsåldern har höjts till 66 år (2014) och kommer även fortsättningsvis att höjas, först till 67 år (2021) och därefter till 68 år (2028). Irland har även ett behovsprövat grundskydd som kan betalas ut från 66 års ålder.

Island

Pensionsåldern är 67 år (2015). För ytterligare information om det isländska pensionssystemet, se bilaga 1.

Israel

För den behovsprövade ålderspensionen inleddes en höjning av pensionsåldrarna år 2004, med ökning från 60 till 62 år för kvinnor (2015) och från 65 år till 67 år för män (2015). Kvinnornas pensionsålder fortsätter att höjas och kommer att uppgå till 64 år (2017). Det finns inget beslut om ytterligare höjningar av åldersgränserna för vare sig kvinnor eller män.

Italien

Pensionsåldern år 2015 är 62 år och 3 månader för kvinnor och 66 år och 3 månader för män. Pensionsåldern höjs stegvis och uppgår år 2019 till 67 år för både kvinnor och män. Efter år 2018 kommer pensionsåldern att justeras med den förväntade återstående livslängden vid 65 års ålder.

Inom den offentliga sektorn är kvinnornas pensionsålder redan 66 år och 3 månader.

2016-01-04

I och med 2011 års pensionsreform stramades även möjligheterna till förtida pension åt. Före 2011 kunde individen gå i pension vid 61 års ålder under förutsättning att han eller hon bidragit till pensionssystemet under minst 35 år. Under 2012 var ålderskravet 62 år och kravet på minsta intjänandetid cirka 42 år. Dessa gränser kommer också att bindas till utvecklingen i förväntad livslängd.

Japan

Pensionsåldern i det behovsprövade grundskyddet är 65 år för både kvinnor och män (2012). Utöver grundskyddet finns en arbetsrelaterad pensionsförmån som är kopplad till anställning och som i viss mening är en motsvarighet till tjänstepensionen i Sverige. Den arbetsrelaterade pensionsförmånen består även den av ett grundskydd och därutöver en inkomstrelaterad del. Åldersgränsen för uttag av grundskyddet har höjts från 60 år och är numera 65 år. Det pågår en höjning av åldersgränsen till den inkomstrelaterade delen, även här från 60 till 65 år (för männen under perioden 2013–2025 och för kvinnorna under perioden 2018–2030)

Kanada

Pensionsåldern är 65 år (2015). Pensionsåldern för grundskyddet kommer att höjas gradvis från och med 2023 för att år 2029 uppgå till 67 års ålder. För att få full pension från den inkomstrelaterade delen av pensionssystemet krävs minst 40 intjänandeår. Pensionsåldern för denna del är 65 år, men kan tas ut från 60 års ålder.

Kina

Pensionsåldern är 60 år för män medan den är 50 år för kvinnor inom kategorin arbetare och 60 år för kvinnor inom kategorin tjänstemän (2012).

Kroatien

Pensionsåldern år 2015 är 61 år och 3 månader för kvinnor och 65 år för män. Framtida beslutad pensionsålder är 65 år för kvinnor (2030) och 67 år för både kvinnor och män (2038).

Pensionsåldern för kvinnor höjs med 3 månader per år, tills den år 2030 når 65 år.

Lettland

Pensionsåldern är 62 år och 6 månader (2015). Framtida beslutad pensionsålder är 65 år (2025). Pensionsåldern stiger med 3 månader per 9 månader, tills den är 65 år (2025).

Liechtenstein

Pensionsåldern är 64 år både i socialförsäkringssystemet och i det arbetsmarknadsbaserade systemet (2012).

Litauen

Det pågår en justering av pensionsåldern och år 2015 är åldersgränserna 61 år och 4 månader för kvinnor och 63 år och 2 månader för män. Åldersgränserna harmoniseras även mellan könen och pensionsåldern stiger för kvinnor med 4 månader/år, och för män med 2 månader/år tills den är 65 år (2026).

Luxemburg

Pensionsåldern är 65 år (2015).

2016-01-04

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

Malta

Pensionsåldern är 62 år (2015) och kommer att höjas till 65 år (2027).

Norge

Norge reformerade det allmänna pensionssystemet 2011 och pensionsåldern är därför olika beroende på i vilken utsträckning individen omfattas av det tidigare och det nya pensionssystemet (2015).

Grundpension betalas ut till dem som är födda 1954 och tidigare. Grundpensionen justeras årligen med den förväntade återstående livslängden för det årets 67-åringar.

För dem födda 1942 och tidigare är pensionsåldern för tilläggspensionen rörlig inom intervallet 67–70 års ålder.

Pensionsåldern för de födda 1943–1953 är flexibel mellan 62 och 75 års ålder och pensionsutbetalningarna tar i viss utsträckning hänsyn till den förväntade återstående livslängden.

Inom det reformerade pensionssystemet kan garantipension ges från 67 års ålder och pensionen justeras årligen med den förväntade återstående livslängden för det årets 67-åringar.

För närmare information om det norska pensionssystemet, se bilaga 1.

Nya Zeeland

Den allmänna pensionsåldern för ålderspension är 65 år (2012).

Polen

Pensionsåldern är 60 år och 7 månader för kvinnor och 65 år och 7 månader för män (2015). Åldersgränserna kommer att justeras ytterligare med tre månader per årskull och harmoniseras till 67 år för både kvinnor (2040) och män (2020).

För att få det lägsta pensionsbeloppet krävs en minsta intjänandetid, och den uppgår till 20 år för kvinnor och 25 år för män.

Portugal

Pensionsåldern år 2015 är 66 år. Framtida beslutad pensionsålder höjs enligt den förväntade livslängden från 66 år (2016).

Rumänien

Pensionsåldern år 2015 är 60 år för kvinnor och 65 år för män. Framtida beslutad pensionsålder är 63 år för kvinnor (2030).

Ryssland

Pensionsåldern för män är 60 år och för kvinnor 55 år (2013). För pensionen krävs minst fem års försäkringstid. En stegvis höjning av åldersgränserna inleds år 2015, med sex månader per årskull för kvinnorna och tre månader per årskull för männen. Pensionsåldern kommer att harmoniseras och höjas tills den är 65 år för båda könen.

Schweiz

Pensionsåldern är 64 år för kvinnor och 65 år för män (2015). Åldersgränsen för kvinnorna kommer att höjas till 65 år (2020).

2016-01-04

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

Slovakien

Det pågår en gradvis anpassning av kvinnornas pensionsålder till mäns pensionsålder som är 62 år. Barn sänker för närvarande kvinnors pensionsålder med högst fem år. År 2017 kommer pensionsåldern för båda könen att indexeras med den förväntade livslängden.

Slovenien

Pensionsåldern är 64 år och 6 månader (2015). En höjning och harmonisering av åldersgränserna pågår med sikte på en pensionsålder vid 65 års ålder för både kvinnor (2020) och män (2016).

Spanien

Pensionsåldern är 65 år och 3 månader (2015). Det pågår en gradvis höjning av pensionsåldern tills den är 67 år (2027).

För den som har arbetat i minst 38,5 år är det fortsatt möjligt att få full pension från 65 års ålder.

Storbritannien

Pensionsåldern år 2015 är 62 år och 4 månader för kvinnor och 65 år för män.

Åldersgränserna höjs stegvis till 66 år (2020) och 67 år (2028) för både kvinnor och män.

En process för översyn har införts för övervägande om eventuella förändringar av pensionsåldern i framtiden. Den första rapporteringen sker i maj 2017. De efterföljande rapporteringarna sker därefter vart femte år.

För att få full pension ställs även krav på ett minst antal arbetade år. Kravet varierar mellan olika årskullar på grund av övergångsregler som gäller för övergången från det tidigare pensionssystemet till det nuvarande systemet.

Sverige

Pensionsåldern år 2015 är flexibel mellan 61 och 67 år. Folkpensionsåldern är 65 år.

Sydkorea

Den normala pensionsåldern är 60 år men höjs gradvis tills den är 65 år (2033).

Arbetsgivarna har möjlighet att säga upp en anställd som uppnått 55 års ålder. De flesta privata företag och den offentliga sektorn pensionerar de anställda när den anställda är i 55–58-årsåldern. År 2016 införs en lagstadgad pensionsålder som uppgår till 60 års ålder för anställda i större företag. År 2017 införs motsvarande åldergräns för anställda i mindre företag.

Tjeckien

I Tjeckien har kvinnor lägre pensionsålder jämfört med män. Den som har barn har lägre pensionsålder än andra. Det pågår en anpassning av pensionsåldern till den ökade medellivslängden, utan en bortre gräns för nivån på pensionsåldern.

Pensionsåldern är 62 år och 10 månader för män medan den är i intervallet 58–62 år för kvinnor. Pensionsåldrarna ska harmoniseras till en gemensam vid 67 års ålder (2041). För att nå dit höjs åldersgränsen med två månader per födelsekohort bland män och inledningsvis är motsvarande ökning bland kvinnor 4 månader för att år 2019

2016-01-04

Dok.bet.
Version
Dnr/ref.

höjas med sex månader (fullt ut från 66 år och 8 månader till 67 år för individer födda 1975).

Tjeckien övergår till en mekanisk indexering av pensionsåldern med 2 månader för varje årskull från och med år 2041.

För att få full pension krävs minst 25 arbetade år. Detta krav justeras gradvis till att utgöra minst 35 arbetade år. Individer med 15 intjänandeår (höjs gradvis till 20 intjänandeår) kan få pension från åldern fem år högre än den normala pensionsåldern för män i samma kohort.

Tyskland

Pensionsåldern är 65 år och 4 månader (2015) och kommer gradvis att höjas till 67 år (2031). Pensionsåldern höjs med 1 månad per år, och från och med 2024 höjs den med 2 månader per år.

Från och med juli 2014 finns det möjlighet att få ålderspension från 63 års ålder, under förutsättning att individen har tjänat in till pensionssystemet under minst 45 års tid.

Från och med 2016 kommer åldergränsen för denna förmån höjas till 65 års ålder.

Ungern

Pensionsåldern är 62 år och 6 månader (2012) men kommer fortsätta att höjas tills den är 65 år (2022).

USA

Pensionsåldern är 66 år (2015) och kommer att höjas från och med år 2021 med 2 månader per årskull tills den är 67 år (2027).

Österrike

Pensionsåldern år 2015 är 60 år för kvinnor och 65 år för män. Åldergränsen för kvinnorna kommer att höjas stegvis (6 månader per år) till 65 år under perioden 2024–2033.

Den inkomstrelaterade pensionsförmånens storlek baseras på de 24 bästa intjänandeåren, men från och med år 2028 kommer de 40 bästa inkomståren ligga till grund för beräkningen av förmånen. Möjligheten till förtida pensionsuttag stramas också åt.

www.pensionsmyndigheten.se